

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő. Fűvészkert utca 1080.</p>
--	--	--

Állítsuk vissza a zarándi egyházmegyét.

A helvét hitvallás aláírása szerint 1567-ben, a tiszántuli egyházkerületben 14 egyházmegye volt, névszerint ezek: váradi, érmelléki, máramarosi, makói, debreczeni, szathmári, bereghi, szilágyi, nyiri, bősörményi (borosjenői), nagybányai, ugoicsai, túri (kunsági) és károli. Ugyanezen létszámot bizonyítja a Gergely pápa-féle naptár ellen Nagy-Károlyban, 1591. február 10-én kelt tiltakozvány; ugyanezen 14 egyházmegye létezett 1629-ben, a Margitai Péter superintendensége alatt, azon különbséggel, hogy a makói és túri egyházmegyék 1598 óta egyesítve voltak „alföldi traktus” név alatt; de már 1635. június 17-én tartott nagyváradi zsinatban ismét visszaállítottatott a 14 létszám, kétfele választatván az alföldi traktus, makóira és túrira; a károli azonban mind 1629-ben, mind 1635-ben ecsedi néven neveztetvén; ugyanezen 14 egyházmegye képviselői voltak jelen a Szathmár-Németiben 1646. június 10. s következő napokon tartott nemzeti zsinaton, hol névszerint is épen úgy iratnak, mint a helvét hitvallás aláírása mutatja, kivévén kettőt, ugymint a bősörményit és károlit, melyek közül amaz borosjenőinek, emez középszolnokinak neveztetik. Az 1650-ben június 26-án tartott szathmári zsinatban, hol a szabólesi és krasznai egyházmegyék (nyiri és károli) üresedésben volt esperesi székei betöltettek, 15 egyházmegye volt képviselve, de ez kivétel eset levén, ezt csak rendkívüli jelenségnek kell tartanunk, mert azontul is mindenkor 14 az egyházmegyék száma a tiszántuli egyházkerületben.

Ugyancsak 14 egyházmegye üdvözölte II. Rákóczy Ferenczet, mint erdélyi fejedelmet, 1705. május hó 8-án Egerben, az egri püspöki palotában felütött főhadi szállásán eképen: „Méltóságos fejedelem! Kegyelmes Urunk! Hogy Isten Nagyságodat az oroszánoknak szájából megszabadítván, siralmas számkivetéséből visszahozta, ez ideig világ csudájára boldogította: az mi Istenünket nagy buz-

gósággal imádjuk érette és hogy ennek utánna is boldogítsa, — kívánjuk! Kegyelmes Urunk! A Tiszán tul levő 14 dioecesisekből álló superattendentia, Nagyságodnak alázatos szolgálatját ajánlván általunk, Nagyságod eleibe két avagy három szóból álló instantiát nyujt; kérjük alázatosan Nagyságodat, méltóztassék meghallgatni. Pax optima rerum! melyet hogy ez nyomorult haza Nagyságod munkája által obtineálhasson, a mi jó Istenünket éjjel és nappal imádjuk. Mikor pedig Isten ezt az időt elhozza, alázatosan esedezünk Nagyságod előtt, emlékezék meg róink, hogy mi is ez országnak helvetica confessión levő igaz fiai élhessünk azzal a békességgel, hogy mindenkor buzgó könyörgésünket vihessük a mi Istenünknek eleibe, melyre is szentül kötelezzük magunkat!”

Sokféle viszontagságokon menvén keresztül a II. Rákóczy Ferencz forradalmának bukása és a szathmári egyezkedés (1711.) óta a magyar református egyház, különösen a tiszántuli egyházkerület: végre az 1822-dik évi egyetemes konvent rendezte az egyházmegyéket, s elpusztulván a mindenféle támadások torkába esett borosjenői vagy zarándi egyházmegye: mai napság már 13 református egyházmegye van a tiszántuli egyházkerületben. — Igaz ugyan, hogy a váradi egyházmegye egy részéből és a zarándi egyházmegye megmaradt 8 egyházából egyesítve, alakítottatott a nagyszalontai egyházmegye, ámde a középszolnoki egyházmegye déli részét és a szilágyi egyházmegyét elvesztvén egyházkerületünk, a történeti jogfolytonosság érdekében ajánlatosnak mutatkoznék, az ágostai hitvallásuk példájára, a tiszántuli egyházkerület déli részén, miután tetemesen és örvendetesen szaporodott — beköltözés és telepítés által — az ott élő reformátusok száma, egy új egyházmegyét alakítani és szervezni, vagyis: visszaállítani a zarándi egyházmegyét, melynek hiányát sajnosan érzik azok a református egyházak, melyek Arad, Temes és Krassó-Szörény vármegyék nagy területén szerte-szélyel szórva élnek s egy részben a nagyszalontai, más részben a békésbányai egyházmegyéhez tartoznak. A decentralisatio üdvösebb hatása és célirányosabb az egy-

házak közigazgatása szempontjából? A római katolikusoknál pl. a csanádi püspöki egyházmegye 6 főesperességre, és 21 alesperességre van felosztva. Aradvármegyében is van néhány a központtól távolabb eső egyház, melyekből éveken át nincs az egyházmegyei gyűlésen egy se képviselve; még jobban elmondhatjuk ezt a Temes- és Krassó-Szörénymegyei, főleg szegényebb egyházakról. Az egyházlátogatást és az egyházak bármi bajainak gyorsabb ellátását, elintézését nagyban megkönnyitené a kisebb terület és kisebb tömeg; nagyobb terület és nagyobb tömeg igazgatása és gondozása, a mellett hogy költségesebb; fárasztóbb és késedelmesebb s a közügyekre hátrányos is.

Bátorkodom azért a nagyméltóságú egyetemes konvent nagybecsű figyelmébe ajánlani a 14-dik egyházmegyének és pedig Arad központtal felállítását a következő okoknál fogva:

1. Történetileg igazolt, hogy a zarándi egyházmegye központja (Temesvár 1552-ben török kézre jutván) csaknem egy századon át, nevezetesen 1566—1658-ig Borosjenő, mint esperesi székhely volt; az Araddal egyesített Zarándmegye (a körözbányai rész kivételével, mely Hunyadhoz csatoltatott s mely egyébiránt nem is tartozott a zarándi egyházmegyéhez) központja immár Arad lett, mely egyházmegyei központnak is kiválóan alkalmas volna.

2. A hajdani zarándi egyházmegye területén ma összesen 24,455 magyar református lélek van, ez a szám pedig kiád egy jó középszerű népességű egyházmegyét, a mennyiben a ma létező 13 egyházmegye közt három olyan van, mely ezen itt kitüntetett mennyiségnél kevesebb lélekszámmal bír, nevezetesen: a nagykarolyi egyházmegye 23,927 lelket számlál; a nagybányai egyházmegyében 21,000 lélek van, a máramarosugocsa i egyházmegye pedig csak 17,000 lélekkel bír.

3. A nagyszalontai egyházmegyéből 13 egyházközség, a mennyi tudniillik Aradvármegye területén van, képezné az új egyházmegye egy részét, melyek elszakítottván nevezett egyházmegyétől, azon csorbát nem ejtenének s elégtelenítő csonkulást teljességgel nem okoznának, sem a lélekszám apasztását, sem a közigazgatási költséget tekintve; a nagyszalontai egyházmegye jelenleg 67,000 lelket foglal magában, a kérdéses 13 anyaegyházban és hozzátartozó filiáiban összesen 16,263 lélek van, mely összeget levonva a 67,000-ból, marad 50,737 lélek, mely mindenkor elégséges tárgyát képezheti az esperesi és egyházmegyei gondozásnak.

Rác Károly,
református lelkész.

(Vége köv.)

A proféczia jelentősége a kijelentésben.

(Folytatás.)

A legnagyobb szolgálat, mit tevének a proféták, mint üdvigéret szolgálói, következik harmadszor és végre a felemelésre. Nem más az, mint azon jó hirdetése, mely Izraellel és az egész világgal vala közlendő Isten kegyelemcéljának végleges betöltése által. Azon jóslatok, melyek a summum bonumot árnyékolják elő, teszik együttesen, mint már fentebb jelzők, az ugynevezett messiási profécziákat. Ezen elnevezés szorosabban csak azon profécziákra alkalmazható melyek a jövő reményeit azon rendkívüli személyben központosítják, kinek fölséges hivatása az lesz, hogy kielégítse az emberiség lelki szükségét; szélesebben azonban méltán és találólag átvihető az mindazon profécziákra, melyek a messiási kor által előhozandó áldásokat írják le. Ezen profécziák már nagyon változatosak jellegökben és előterjesztik az eszményi jót csaknem minden gondolható szempontból: legalább mindazon szempontból, miket a kiválasztott nép történelme és intézményei mintegy természetesen sugallanak. Az Ábrahámnak tett amaz ígéret, hogy az ő magva áldást fog hozni minden népre, adá az egyik kész kiinduló pontot és illetőleg sugalá egy világra szóló köztársulat eszméjét, ugy tüntetvén azt elő, mint Sionban központosulót és Jeruzsálemben székelőt; mint az egyetemes testvériség, és a valódi katolikus egyház dicső látványának megvalósítóját imádván az egy Istent, kit Izrael hittérítői tevékenysége ismeretessé fogott tenni az egész föld kerekiségén. Ilyen az aranykor képe, mely elő van terjesztve a fentebb czélozott zoltárookban, az „Ur házának hegyéről szóló“ profécziában (Ézsa. II. 1; Mik. IV.) és a későbbi napok dicsőségének azon magasztos leírásában, mely Ézsaiás LX. fejezetében olvasható. Más fatörzsek, melyekbe a messiási remény beoltathaték. valának a papság és királyság intézményei. Ez intézmények mindketteje méltán és jogosan hozhaték összeköttetésbe Istennek Izraelre vonatkozó kegyelemcéljával. A kiválasztott népnek ugyanis, mint minden más népnek, szüksége volt állami lét szempontjából szervezkedésre és szüksége volt állami jólét szempontjából épen papokra, kik közbenjárjanak érette az Istenre tartozó dolgokban és éppen királyokra, kik mint a láthatatlan király Jahve képviselői, igazságos kormányzást gyakoroljanak felette. A proféták teljesen elismerték mindkét hivatal törvényességét, habár teljes szabadsággal éltek is az ut és mód megbírálásában, amelyben hajták végre többen azon hivatalok viselői közül a papi és királyi funkciókat. Ők tehát teljes joggal és következetességgel hozhaták be a tökéletes király és a tökéletes pap eszményeit az általok festett aranykor képébe és a tényleges királyok és papok hibáinak és fogyatkozásainak tapasztalásánál fogva, az ily eszmények csak annál szívesebben fogadtatának. Innen látjuk, hogy számos profécziák a jóslatok formáját egy király eljöveteletől kölcsönzik, aki igazságban fog uralkodni és az elnyomott s lábaltaposott népre a jókormányzás mindennemű áldásait fogja kiárasztani. Az ezen osztályba tartozó profécziák típusaként idézhetjük „az Izsaai törzsökéből származó vesszőszál“-ra vonatkozó jóslatot (Ézsa. XI.) E profécziában összeköttetésbe hozatik a messiási király a Dávid király házával Ez, amint jól tudjuk, gyakran előforduló vonás azon profécziákban,

melyekben az eszmény a király alakját veszi fel. Ennek oka részint abban található, hogy Dávid volt a theokratikus király eszményének aránylag legjobb történelmi megközelítője, részint abban, hogy ő vette azon ígéretet, hogy az ő magva állandó hatalmat fog gyakorolni Izraelben.

Vannak azonban profécziák egy tökéletes papról épügy, mint egy tökéletes királyról. Ugy tekinthetők ezek, mint gyökerüket a levitikus papságban bírók, habár némelyek közülök úgy is gondoltathatnak, mint a messiási királyság categoriája alá esők, úgy tekintetvén a messiás papi hivatala, mint oly tulajdonság, mely őt mint királyt illeti. Ezen nézet szerint ugyanis a theocraticus király nemcsak a láthatlan király képviselője, hanem egyszersmind a nép képviselője Isten előtt. Valamint Izrael egy papi királyságot teve, úgy az, a kiből a nép tetőpontossult, nem illetéktelenül ruháztathaték fel a legmagasb papi tisztességekkel is. Az előny melyet e nézet eredményez az, hogy t. i. akkor, ha a papság befoglaltatik a királyságba, kevesebb esély marad azon felvételre, hogy a messiási profécziák különböző személyekre vonatkoznak; a két eszmény tehát egész természetességgel gondolható egy és ugyanazon személyben találkoznak. De vannak bizonyára, nem feledjük el, némely profécziák, melyekben a papi rend különbözőnek tűnik fel a királytól. Különösen áll ez a legkésőbbi profécziákról, p. o. a Zakariásnálakról. Itt ugyanis Zerubbabel, a Dávid ivadék mellett oly tiszteletállásba helyeztetik a főpap Jósua, amely teljesen új és megfelelőleg azon állásnak, úgy terjesztetik elő a Messiás a „Csemete“ jóslatban (Zak. VI.) mint egy főpap, kiből ama szent hivatal eszménye megvalósul. E profécziában kétes marad, valyon a messiási pap és messiási király egy személyé vagy kettő, a próféta lelkében.

Vannak tehát a prófétai iratokban egyes profécziák, melyek egy eszményi hittérítést, vagyis prófétaságot, egy eszményi királyságot és egy eszményi papságot árnyékolnak elő, egybekötve mindazzal ami azon javakat nyomban követi, t. i. az egyetemes vallással, az istenszaggal, az Isten és ember közti áldásos viszonyal. Hogy valyon ez eszmények elseje, vagyis a prófétai eszmény, egyénre vonatkozik-e vagy testületre; és hogy valyon a második és harmadik, vagyis a királyi és a papi eszmény, két személyre vonatkozik-e, vagy csak egyre — oly kérdések, melyek valóban jogosan tétethetnek; ugyde annyi kétségkívül tény, hogy azon három eszmény mind bevitetik a jövő prófétai előterjesztésébe. Nem találjuk fel azokat mind a próféták mindenikénél. Egyik adja az egyiket, másik a másikat; és hogy mily szoros viszonyban állanak a proféczia és történelem egymással, kitetszik azon megegyezésből, mely létezik az illető különös próféta által felmutatott eszmény természeté között és a héber nép körülményei között azon időben, midőn az a különös próféta profétált. Az assyriai időszak prófétái úgy gondolkoznak a Messiásról, mint egy királyról, ebben találván fel azt, aki képes leend megmérközni a föld hatalmas egyeduralkodóival. Azon profécziákban, melyek az Ézsaiás könyvének második felét alkotják — irattak légyen bár azok a fogság előtt, vagy a fogság alatt (mert hisz a lényeg csak az, hogy azok a fogság számára valának irva) — szó sincs téve a messiási királyról. A Jahve szolgája ezen profécziákban sokkal inkább egy próféta, ki hivatva van a népek világosságára lenni és ki az ő hivatásának betöltésében sok szenvedésre van rendeltetve a hitetlen világ részé-

ről. A fogság után, midőn a mindent elnyelő érdekű feladatok templom felépítése és a templomi istenítésztelet helyreállítása volt, a papi hivatal jöve előtérbe és a messiási eszmény egy pap alakját vevé fel, aki trónon ül és gyakorolja közbefolyását Istennél a nép javára.

De bár a héber próféták vérmérsékeik és körülményeik változatossága és a velök közöltetett kijelentések különbözősége szerint, különböző tekintetek alatt mutatják fel a messiási reményt, összejönnek és egyesülnek ők mégis mindanyian egy általános nagy benyomás tevésében a mi lelkeinkre. Egyhangulag mondják ők, hogy a vallás és istenszág jelen alakja nem a tökéletes, vagy a végérvényes alak. A tökéletes még csak jövendő; mindaz, a mi eddig történt, vagy most történik, még Izraelben is, — papság, királyság, prófétaság — csak tökéletlen és mulandó. A tökéletes, az igazi papság, az igazi királyság, az igazi prófétaság még a jövőben vannak. És még egy más dologban — és ez éppen a legfelségesebb valami! — mindannyian teljesen megegyeznek ők. Nemcsak azt mondják ők, hogy a tökéletes még csak jönni fog, hanem határozottan azt, hogy, a tökéletesnek jönie kell; az eszményinek meg kell valósulnia. Ezen mi profécziáink tehát koránt sem pusztán álmak; pusztán üres mesék, miket önmagunknak, vagy felebarátainknak mondunk el szomorúságunkban szenvedő lelkeink mulattatására. Az Ur szavai azok, melyek megállnak mindörökké, és mint olyanoknak bé kell teljesedniök. Ha az irások valódi kijelentést foglalnak magokban, akkor ezen prófétai hitnek is igaznak kell lenni. Mert éppen e ponton egy feltűnő különbséget kell észlelnünk az ethicus és a kijelentett vallás között. A pogány vallások eszményei, igenis, lehetnek, nagy mértékben, költői álmak, sohasem rendeltetve megvalósulásra; ugyde a kijelentett vallás eszményeinek meg kell valósulniök és éppen megvalósulásuk által kell bebizonyítaniök, hogy nem pusztán a prófétai szív álmait alkotják; hanem valóságos kijelentést tesznek a mennyből. Hogy ezen eszmények időszerű hüvelyekbe, takarókba zártak be, amelyek félrevettetni vannak rendeltetve akkor, mikor a megvalósulás korszaka bekövetkezik, az oly dolog ami felett nincs miért meglepetnünk, vagy csodálkoznunk. Hiszen, mi nem várjuk, hogy a próféta minden szava betűszerint beteljesedjék; hiszen mi nem fektetünk tulságos sulyt egyes feltűnő részletekre se, szoros megegyezést keresve ezek és azon események között, melyek a beteljesedés korában fognak előfordulni. Mi egyszerűen csak kérdjük: megvalósultak-e a prófétai váralmak lényegökben, avagy nem? Eljött-e, megérkezett-e az új-szövetség és a szellemi imádás és az egyetemes vallás; és az isteni próféta, és az isteni pap, és az isteni király, avagy várnunk kell-e még mind-ezekért és várnunk érettök mindhiába?

Bethlendi Endre.

(Folyt. köv.)

Tiszántuli ev. ref. egyházkerület tavaszi közgyűlésének közérdekebb tárgyai.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület tavaszi közgyűlése április 26-tól — május 2-ig bezárólag tartotta meg. — S mindamellert, hogy a tanácskozások nem csak délelőtt, de még a délutáni és estveli órákban is folytak: a gyűlés kezdetekor

az elnökség által beterjesztett tárgysorozat nem volt letárgyalható; több igen fontos tanügyi kérdések, a felebbezett ügyek legnagyobb részben, a jövő gyűlésre maradtak.

Az elnöki megnyitó beszéd után, hivatalaikba fölesketettek Csernák István máramaros-ugocsai esperes; gr. Degenfeld József alsó-szabolcsi, Izsaák Dezső szatmári, Ujfalussy Sándor n.-bányai egyházmegyék újonnan választott gondnokai.

Nagy Dániel n.-szalontai esperes lemondása sajnálatos vétetett tudomásul, érdemei jegyzőkönyvileg örökítettni határozattak.

A lelkész-képességi vizsgák lefolyásáról a jelentés tudomásul vétetvén mindnyájan összesen 55-en bizonyítványokkal elláttatni rendeltettek.

A múlt évi szeptember hóban Kolozsvárt és a folyó évben márcziusban Budapesten tartott egyetemes konvent jegyzőkönyvei vétettek fel pontonként s az azok értelmében szükségelt intézkedések megtétettek. — Természetesen legnagyobb mértékben foglalkoztatta a gyűlést a középiskolák államsegélyezésének kérdése s itt mindjárt fölmerült a m.-szigeti főgymnasium ügye. — Az egyházkerületi közgyűlés e tekintetben úgy határozott, hogy miután e tanintézet biztos fönmaradását, a tudomány mai követelményei szerint berendezését, úgy hitfelekezeti mint nemzeti szempontok egyaránt követelik: nem ellenzi, hogy még az egyetemes konvent elvi megállapodása előtt már kíséreltessék meg ezen tanintézetre nézve, hogy mily mértékben s mily módzatok mellett lehetne, az államsegélyét igénybe vehetni; felhatalmazza és megbizza azért a Máramaros-Szigeten a tanév végén tartandó érettségi vizsgák vezetésével megbizott Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyzőt, hogy Kulin Imre nagykarolyi egyházmegye gondnokával egyetértőleg, a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur megbizottjával s a lyceumi kormányzósággal a segélyezési ügy felett érülközzenek s az előleges feltételek tisztába hozatalába az egység pontok fogalmazásába s aláírására — az egyházkerületi közgyűlés utólagos jóváhagyásának reményében, bele bocsátkozzanak.

Azon többféle kegyadományokról és hagyatékokról, melyek szegény egyházközségek és a debreczeni főiskola részére tétettek, örömmel értesült az egyházkerületi közgyűlés. Király öfelsége ugyanis: a petneházai, a kótai, tassi, egyházközségeknek 100-100 frtot; ajaki egyháznak 150 frtot; a nagybányai és szatmárhegyi egyháznak 200-200 frtot adományozott. — Filó János szentesi ref. lelkipásztor és nője Gál Róza egy Szentesen létesítendő református árva- és szeretetház alapjául egy házat 520 ööl udvartérrel ajánlottak fel. Tóth Antal ügyvéd és nője Simonffy Polixén a urnő, a főiskolának hagyományozott fekvőségről a tulajdonjog átruházási okmányt a gazdasági tancsnak beadván: az már a főiskola nevére lett átírva; e nagy lelkü adomány hálás köszönettel fogadtatik. Sápysámael a főiskola helyi gondnoka a szegény tanulók javára 700 frt adományt tett. Néhai Kardos László és nője Könyves Tóth Mária örökösei 1000 frt alapítványt tettek ösztöndíjra. Néh. Bodó Sámuel debreczeni polgár 200 frtot tápintézetre, Lichtschein Márton örökösei 100 frtot a főiskola javára adományoztak. Ezekon kívül a debreczeni pénzintézetek és egyesek a lefolyt évben is éreztették jó

tékonyágukat a főiskolai szegény tanulókkal, kisebb és nagyobb összegek adományozása által. — Vállyi János egyházkerületi főgondnok a múlt évi szeptemberi közgyűlés alkalmával följánlott 2000 frtnyi alapítványáról, a főiskola közszükségeire — a hiteles és érvényes alapító levelét beterjesztette. — Lugossy József nagy nevű debreczeni tanárnak egyedüli örököse Joó Istvánné Zágonyi Széles Irma urhölgy, az egyházkerületi közgyűléshez intézett szép levelében kijelentette, hogy nagy bátyja emlékére, annak nagy értékű könyvtárából, a boldogult nevéhez méltó könyvtárt adományoz a főiskolai anyakönyvtárhoz. — Elismeréssel és köszönettel fogadtatott a nemes ajánlat.

Az egyetemes konventbe képviselőkül 2 világi rendes tag választatott u. m.: gróf Degenfeld József és György Endre; póttagul: Tabajdi Károly.

Egyházkerületi és főiskolai számvevővé egyhangulag Tóth József főiskolai tanár kiáltatott ki; mint a ki a múlt évi szeptember óta mint ideiglenesen alkalmazott számvevő, hivatottságának és szakképzettségének biztos jelet adta.

Ápril 27-én a főiskolai imateremben a Zwingli ünnepe ly megtartatott, a főiskolai énekhar és Csiky Lajos hittanár közreműködése mellett. — A felemelő szép ünnepély fénypontját képezett kitűnő egyházi beszéd, kifogyomatni s a gyülekezeteknek megküldetni.

(Folyt. köv.)

Könyvismertetés.

Bölcsészeti történelme, tanulók, egyszersmind művelt olvasók használatára kidolgozta Thóth Ferencz, a reformátusok debreczeni főiskolájában bölcsészeti tanára. Harmadik kötet.

Ujkor.

(Vége.)

Azután következik Schelling. Életrajzának előbocsátása után, a Schelling bölcsészete, megfelelőleg azon különböző pházisoknak, melyeken az átesett, öt főalakban terjesztetik elő, u. m. 1) a Fichtéből kiinduló alak; 2) a természetbölcsészeti és szellembölcsészeti különbözőtlenségének alakja; 3) az eszményi és dologi különbözőségének alakja, vagyis az azonság bölcsészete; 4) az ujplatonismushoz csatlakozó alak, theosophia; 5) a negatív és pozitív bölcsészeti alakja. Schelling után jó Hegel, kinek Kanttal és Schellinggel együtt ugyszólván legterjedelmesebb méltatást juttat szerző a munkájában. Az életrajzi megjegyzések után, szerző először is összehasonlítja Hegelt Schellinggel s felmutatván közöttük a minden egyezés mellett is meglévő különbözést, tér át a Hegel bölcsészeti rendszerének ismertetésére. Ezen rendszer három főrésze oszlik, u. m. 1) Logikára, mely egy a metaphysikával; 2) Természetbölcsészetre és 3) Szellembölcsészetre. Az egésznek azonban elébe bocsátatik a „Szellem tüneménytana.“ — Ezen felosztás rendje szerint meg aztán végig szerző a Hegel bölcsészeteének ismertetésén. — Hegel után következik Herbart, ki Kanthoz csatlakozva, a Schelling-hegeli ideálrendszerrel ellentétben megalapítja a realismust. A Herbart bölcsészete három részre oszlik, u. m. 1) Logikára; 2) Metaphysikára és 3) Aesthetikára, mely az

ethikát is magában foglalja. A logikát csak érintvén, szerző különösebben a metaphysikát ismerteti s végül az aesthetikát. Azután jönnek Schoppenhauer és Hartmann, továbbá Schleiermacher, Krause, Beneke, Trendelenburg; végül pedig a bölcsészeti legközelebbi múltja Német-, Francia- és Angolhonban.

Ime! ez azon rámázat mintegy, melyen belől szerző lelkiismeretes és odaadó szorgalommal tárgyalja végig az ujkori bölcsészettörténelem anyagát. Hogy ezen anyag előterjesztése, az egyes gondolkodók esetében, mennyiben felel meg a történelmi hűség és az aránylagos kiterjeszkedés kívánalmainak, az csak részletes nyomozás és több czikkezés útján volna felmutatható; erre azonban jelenleg időm hiányozván, ezuttal, mint fentebb is jelzém, csak rövid általános reflexiómat teszem meg az általam átlapozott munkára.

Szerző a művelt olvasókra is tekintett ugyan, de különösen a tanuló ifjúságra czélzott művének kiadásában. E szempontból én jelen munkát nem csak egyszerűen kellő, de határozottan hézagpótló kalauzként ajánlhatom ifjúságunk kezébe, az ujkor bölcsészettörténelmének kezdőleges áttanulmányozása végett. Szerző ugyanis távol attól, hogy a napjainkban divatozó egyoldalú speculatiók bármelyikétől is befolyásoltatnék, teljesen tárgyilagos és ugyszólván minden oldalú nézpontról kezeli a történelmi anyagot munkájának adva levő körén belől. Ezen nézpontról fontos előnye az, hogy míg egyfelől a történelem nem bizonyos egyoldalú felfogás-színében és nem valami kedvencz theoria szemüvegén keresztül nézetik és terjesztetik elő, addig másfelől, épen tárgyilagos álláspontjánál fogva, szabadon nyilváníthatja szerző elítélő bírálatát is, némely különösen napjainkban uralgó egyoldalú bölcsészeti tendenciák felett. Így tesz szerző p. o. a materialismussal és a positivismussal szemben; nagyon helyesen és alaposan mondván, hogy a positivismus következetesen keresztül vive csak materialismusra s mindkettő együtt csak atheismusra vezet. A bölcsészeti történelmének tárgyilagos és minden oldalú tanulmányozása már különösen kívánatos épen az ifjúságra nézve. A kezdő ifju emberek ugyanis még nem bölcsészek; ők csak akarnak (a kik t. i. akarnak) még bölcsészek lenni. Azonban a végre, hogy akars esetében jól megfontolt bölcsészeti álláspontra tehesse nek szert, mindenekelőtt ismerniök kell, legalább nagy általánosságban, mindazt, a mit az elődök, a múlt bölcsészei gondolának vagy teljesítének, mint fontos és maradandó értékűt a bölcsészeti terén; mert csak azok figyelmes összevetése, combinatiója által juthat el az ifju ember saját öntudatos szilárd bölcsészeti álláspontra. Mert a bölcsészeti, e tekintetben teljesen hasonlólag a többi tudományokhoz, nem egy egyszermindenkorra kész, nem is egy minden alkalommal újból előlről kezdendő tudomány, hanem igenis egy oly tudomány, mely történelmileg, az elődök munkáinak folytonos tovább folytatása által fejlődik és kell, hogy fejlődjék; és így csakis az előző philosophiák történelmében többé vagy kevésbé megedzett lélek állhat készen arra, hogy magának biztos, öntudatos bölcsészeti álláspontot válasszon és a bölcsészeti jelenébe és lehetőleg jövőjébe alapos bepillantást vessen. Én tehát a bölcsészettörténelmet úgy tekintem, mint legalkalmasabb bevezető tudományt a bölcsészeti tudományok összeségébe és minthogy ezen bevezetés, ugyszólván előkészítés tisztének, a kezünk alatt álló könyv is meg-

felel azon körön belől, melyre az kiterjed, melegen ajánlhatom azt bölcselésre hajlandó ifjúságunk komoly érdeklődésébe.

Bethlendi Endre.

Családkönyv ügyében.

Minden kétséget bizárolag „jó munkát végzett“ Szöllősi Antal makói reform. lelkész ur midőn egyházának családkönyvét elkészítette s hogy hasonló munka készítésére hívta fel hírlapi téren lelkész társainak figyelmét, hasonlóan helyesen cselekedte. Ám de sok üdvös indítványnak szokott sorsa lenni az agyon hallgatás. Hogy Szöllősi Antal lelkész ur korszerű s közszükségnek megfelelő indítványa hasonló sorsnak ne dobassék martalékul, bátorságot veszek magamnak — nagytiszteletű szerkesztő ur szives engedelmével — a családkönyvet illetőleg egyetmást röviden elmondani.

Az erdélyi ref. egyházkerület évekkal ezelőtt közgyűlési tárggyá tevő a családkönyvek készítésének fontos kérdését s már az 1875-ik év május 23—30 napjain Kolozsvárt tartott egyházkerületi közgyűlés 88 jegyzőkönyvi száma alatt láthatólag el is fogadta az igazgató tanács által ajánlatba hozott családkönyvi mintázatot melynek alakja ez:

A ..... ev. ref. egyházközség Családkönyve.

Folyó szám	Házszám	Családfok					Gyermekek					Jegyzés	
		apa) anya)	neve	Születési év, hónap	Házassági év, hónap	Halálzási év, hónap	Elköltözés	Neve	Születési év, hónap, napja	Confirmatio ideje	Házassági v. léghézenetel év, hónap, napja		Halálzási év, hónap, napja

Ezen mintázat szerint kellett elkészülni az erdélyi ref. egyházkerületben a ref. családkönyveknek.

Lehet, hogy a szigorú rendelkezések daczára is nem minden egyházban készültek el maig is a családkönyvek, de, hogy nagyon kevés egyház lehet az erdélyi egyházkerület területén olyan, hol e fontos munka elkészítve ne lenne nagyon hiszem, annyival inkább mivel az 1882-ik évi egyházkerületi közgyűlés 81-dik jegyzőkönyvi száma alatt határozatilag kimódta, hogy „a családkönyv nem létét vagy rendetlen vezetését az anyakönyv pontatlan vezetésével egyenlő vétségnek tartja és fegyelmi kereset útján megbüntetőnek határozza.“

Azonban ha semmi nemü felsőbb rendelet nem sürgetné is a családkönyv készítést s rendben tartását, lelkésznek önmaga iránti kötelessége hozza magával, hogy e fontos munkának birtokába jutni törekedjék.

Dombi Lajos.

(Vége köv.)

Nekrolog.

Ápril 28-dikán temettük el Mező Gyánban, a ref. egyház lelkészét Szaniszló Gábort.
Született 1844-ben, Szatmár megye Vámos-Oroszi községében középsorsu szülőktől. A család, melyből származott,

elég népes volt, mert — mint élet irata mondja, — öt élő testvér gyászolja az elhunytat. A szülők — Szaniszló Mihály és Kiss Julianna — a tehetséges s jó igyekezetű gyermeket, előbb a szatmári iskolába, majd a s.-pataki főiskolába vitték, mely utóbbi helyről, egy év eltöltével jobb remény fejében a debreczeni főiskolába ment, s itt végezte el a hittanszaki pályát. Kabán 3 évig rektoroskodott; jó emlékekkel távozott el — a 3 év multával — e népes egyházból. Majd a tiszántuli egyházkerület akkori püspöke Balogh Péter oldala mellett látjuk őt, segédlelkészi minőségben. Nem sokára pedig — 1870. aug. 28-án — a mezőgyáni ref. egyház választotta meg rendes lelkészül, ugyanez évben nőül vette Kabáról — most öt kicsin árvájával fölötte kesergő bánatos özvegyét — Nagy Juliannát.

A nagyszalontai egyházmegye a gyülekezete anyagi ügyeit szilárd kezekkel rendező ifju lelkészben, az Ur szőlőjének buzgó munkását ismervén föl, nem sokára kezébe adta az egyházmegye aljegyzői tollát. Később főjegyzővé választotta őt az egyházmegye bizalma, s midőn az új törvények alapján egyházmegyénk is újra szervezkedett, határozott lemondása daczára is, ismét vele tölthetett be a főjegyzői hivatal. Már ekkor érezte az élete ifju életerős fáján rágódó férget ama pusztító betegségben, mely aztán ki oltá életét. A megválasztott főjegyző, ismételve lemondott, s csöndes visszavonultságban buzgólkodott odahaza, a már munkába vett új lelkészi lak fölépítésén.

Midőn az új diszes papilak már bevölt rendezve, egyik nála látogatóban volt lelkésztársa s barátja kedélyesen figyelmezteté: „hátha nem sokára itt kell hagynia, az annyi fáradozással sőt küzdelemmel épített új lakást!“ Fájdalom itt hagyá!

Kabán, — derék ipánál — hova gyógyulni ment, — hunyt el ápril 26-án, s végakarátát, mely már csak e leírt szóban nyilvánulhatott „vigyetek,“ — teljesíteni akarván gyászoló szerettei, eltemetés végett Mező-Gyánba hozták el diszes koporsóba zárt hulláját. A temetésre — az eső és nagy sár daczára is, — nemcsak az egyház teljes számu hivateltak meg, hanem vidékről is lehetett ott látni a lelkészi és tanítói kar képviselői s a megboldogultnak tisztelői közül többeket.

Az egyházi beszédet fölötte, alóírott tartotta a templomban IV. Mózes XX. r. 24, 28, 29. v. alapján, s a sírnál Nagy Péter geszti lelkész, egyházmegyei tanácsbíró s közpénztárnok ur mondott az érző sziv igaz hangján, megható bucsú beszédet, fölemelve és vigasztalva a bánatos lelkeket, a vigasz egyedüli forrása — a vallás szavával.

Ugra 1884. május 1.

Nagy Imre,
ref. lelkész.

T Á R C Z A

A lelkipásztori hivatásról.

— Z w i n g l i. —
(Folytatás.)

Mit bizonyítgassuk a prófétákból, mi módon álljon ellen a lelkipásztor minden gonosznak? Ha olvassa a prófétákat, látni fogja az örök harezot a világ nagyjai és bűnei ellen. Mennyire dorgálta Ézsaiás a hatalmasokat! (1, 23.) „A te fejedelmid elhajlottanak

és orvoknak társai, mindnyájan szeretik az ajándékot és a fizetésre néznek. — Az árváknak nem ítélnék és az özvegynek perit nem bocsátják eleikbe.“ Hasonlóképen szól Jeremiás 5, 45., hogy a fejedelmek, főemberek a gyülekezetet felülmúlták a lelkiismeretlenségben. És a mi nagyjaink azt mondják: ezek kötelezni akarnak bennünket, hogy hozzájuk ne nyuljunk; s mégis minden gonoszság a nagyoktól és főktől ered. Mennyire fenyegeti az Ur a lelkipásztorokat, kik csak önmagukat legeltetik (Ezék. 34, 2.)? Bár oly nagy számmal valának: a próféták fel keltek ellenök. — Mennyire dorgálja Ámós a hatalmasokat, nevezvén őket kövérteheneknek s megnevezvén a rájuk bekövetkezendő nyomort! Mint kellett Jónásnak egy nagy istentelen városba mennie prédikálni, hogy negyven nap alatt el fog pusztittatni! Miként hirdették, előre jósoltak és óva intettek mindnyájan a próféták a babyloni fogság előtt! S mindez nem használt.

Krisztus előhírnöke Keresztelő János, bár látta, mily hatalmas Heródes, úgy hogy a nép nem is merészelt szólani az ő gyalázatos élete ellen: mégis János felszólalt ellene, mondván: „nem szabad te neked elvenned a te atyádfiának feleségét,“ a mit Heródes cselekedett. Azonnal fogságba vettetett és feje vétetett. Márk. 6. 18. Ebből meg kell érteni, hogy a lelkész minden istentelenséget támadjon meg s annak álljon ellene és pedig kivétel nélkül szálljon sikra fejedelmek, nép, papok ellen, mihelyt Isten parancsolja és sem nagyság, sem hatalom, sem semminemű rettentgetések láttára meg ne rettenjen s ne szünjön meg, mig megtérés nem követi beszédét. A mint hogy Jeremiás is mondja 1, 18, 19: „Imé teszek téged erős várossá és vasoszloppá és erős bástyává mind az egész földön; te veled vagyok én, azt mondja az Ur, hogy megszabadítsalak tégedet.“

És miként a spártaiaknál eforusok, a rómaiaknál néptribunok valának a hatalom helyes intézése végett: épen így állított elő Isten pásztorokat, tisztviselőket az ő népe közé, hogy örökdenek. Mert Isten azt akarja, hogy senki ne emelkedjék oly magas polczra, hogy hibáit, bűneit feltárni ne lehessen. S ha az illetékes hatóság akár csalárdságból, akár félelemből ezt cselekedni nem merészelné: a prófétának soha sem szabad aludni. Ha a rendes előljáróság közreműködik: akkor a bünt annál nagyobb erélyel el lehet nyomni; ha pedig segédkezet nem nyujtana: a lelkipásztor élete árán is tegye kötelességét, szabaditást és segítséget egyedül Istentől remélvén. Mert folytonosan küzdeni és vigyázni kell: mivel Isten mindig idejében küldi ki prófétáit a bűnös világ intésére. Jer. 25. és 29. Az intő szózat után pedig egyedül a megjobbulás és megtérés segíthet; hol ez nem történik: még nagyobb baj áll elő, mig nem a nép elpusztittatik. Például szolgálhatnak Sodoma és Gomorra, Ninive és a zsidó nép, mely a pusztában arany borjut imádott és kegyelmet nyert, — viszont a babyloni fogságba vitetett, midőn a figyelmeztetésekre nem hajtott.

Miután a lelkipásztornak eként kell harezolni a világ nagy és hatalmas dolgai ellen, jól felfegyverezze magát; ez okból Krisztus fegyvertárába kell őt vezetnünk, hogy lássa el magát oly nemű fegyverekkel, minőkkel Krisztus tanítványait felövedezte. Máté 10, 7. Márk 6, 7. Luk. 9, 1; 10, 4. és következő verseik szerint e szavakkal bocsátá el őket: „elmenvén, prédikáljatok és ezt mondjátok: elközelített a mennyeknek országa. Betegeket gyógyítsatok, poklosokat tisztítsatok, halottakat támaszszatok, ördögöket üzzetek; ingyen vettétek, ingyen adjátok. Ne szerezzetek aranyat, se ezüstöt, se pénzt a ti erszényetekbe, se utra való táskát, se két ruhát, se sarut, se pálcát, mert méltó a munkás az ő táplálására.“ Imé ezek szerint Krisztus teljességgel nem kívánja, hogy a pásztor eleséggel lássa el magát, hanem igenis azt, hogy

készüljön a hűséges munkához. Mert ne legyen ez iránt kétségek: sohasem fog hiányozni a szükségelt táplálék; ha hűségesen munkálkodunk, mindig lesznek emberek, kik nem engedik, hogy szükségletet lássunk. És miképen engedhetné meg Isten, ki az ég madarait táplálja s a mezők liliomait ruházza, hogy szükséglet szenvedjenek az ő munkásai? „Ingyen vettétek, ingyen adjátok.“ Márkus előadása szerint még meg van engedve a pálcza vitele, mintegy támaszul az utra s annak bizonyosságaképen, hogy a pompás kocsik és lovaglás el van tiltva. Máté szerint a bot vivése el van tiltva, ne hogy ütlegelésre használják és hogy tanulják meg, miszerint egyedül az Ur gondviselésében bizzanak.

Ezek után így folytatja: „valakik bé nem fogadandának és nem hallgatandának titeket, onnét kimenvén: verjétek le a ti lábaitokhoz ragadott port, hogy az legyen ő ellenök tanubizonyosság gyanánt. Bizony mondom néktek, hogy türethetőbb lesz a Sodoma vagy Gomorabélieknek dolguk, az ítéletnek napján, hogynem annak a városnak állapotja.“ Miként előbb az oldás hatalmának használatát parancsolá az ige hirdetése által: azonképen parancsolá ismét azok megköltözését, kik az ígét el nem fogadják. Azaz: rázzák le a port is lábairól annak jeléül, hogy a hitetlenek oly módon tartatnak fogva a hitelenségben, hogy Istennek hívei még az oly csekély és megvetett porban sem leendenek közősek velök. Így használta Pál apostol is a kötés hatalmát Csel. 18, 5, 6. Midőn a zsidók Korinthusban gyalázták Krisztust, Pál megrázzván ruháit, monda nékik: „A ti véretek legyen a ti fejéiteken; én tiszta vagyok és e naptól fogva a pogányok közé megyek.“ Tehát látjuk itt, hogy Krisztus nem akarja, miszerint valaki erőszakkal kényszerítessék a hitre (mint némelyek azt a keresztyénekre ráfogják és mégis csak muló vagyon és földi ország után látnak), hogy így Istenre és az ő ígérére térjen minden hatalom és tisztesség.

Továbbá így szól Krisztus: „Imé én elbocsátalak titeket, mint a juhokat a farkasok közibe; legyetek azért okosak, mint a kigyók és szelidek, mint a galambok! Mególtalmazátok magatokat az emberektől, mert titeket a bírók székek előtt vádolni fognak és az ő gyülekezetekben titeket megostoroznak. Sőt tisztartók és királyok elébe vitettek én érettem, hogy legyen az nékik, zsidóknak és pogányoknak bizonyosságul.“ Imé, miként von el tőlünk minden vigasztalást e világon! Mit mondhatnánk rettentőbbet a halandóhoz, mint: „tisztartók és királyok eleibe vitettek, ostromoztattak és megvetettek; az atyafu az ő atyafiát halálra adja és az atya az ő fiát és támadnak a magzatok az ő szüleikre és azokat megöletik?“ Mind e mellett azt mondja nekik, hogy testökre nézve nem lesznek megőrizve, miként a bárányok a farkasok között. Ezek nem könyörülnek az ártatlan és szelid bárányokon. Épenigy a lekipásztorok és Isten szolgálói nem fognak irgalomra találni az istentelen embereknél, hanem vágópadra rendeltetett juhok gyanánt tekintenek s mindenki aki őket megöli, azt hiszi hogy ez által Isten iránti tiszteletet tanusít.

Ez és sok más fegyver (nevezetesen: hogy ne legyenek feljebb valók a mesternél; miképen ő gyűlöltetett, aképen lesznek ők is gyűlölték mindenek előtt; hogy a világ őket gyűlölni és mint tévtanítókat szidalmazni fogja) inkább akadályok mint óv-eszközök gyanánt tűnnek föl, ámbár valósággal a legjobb fegyverek. Mert ha bárki is jó előre el van szánva, akkor felfegyverezve is van és semmi sem árthat neki. Ám erős paizs legyen készen, hogy a pástornak ne árthassanak ama fegyverek. Nem akarom ez uttal leírni ama fegyvert, mely Eféz. 6, 11.-ben említettik, hanem a melyet Krisztus Máté 10, 26. 28.-ban néhány szóban jellemez, imigy szólván: „ne féljétek tőlök!“ aztán ismét:

„ne féljétek azoktól, kik a testet ölik meg, a lelket pedig meg nem ölhetik; hanem féljétek attól, a ki mind a lelket mind a testet elvesztheti a kárhozatba.“

„Nem félni,“ ez tehát a védő pajzs. Ha netalán azt felelnéd: mindezt jól tudtam, mielőtt Krisztus mondotta volna, hogy ha nem félek, bármilyen támadás ellen is vitézül megállok. Ha nem félemlenék meg, helyemet megállanám; de különben semmit sem használ a jó tanács: hogy nem kell félnem. Ha így vélekednél: óh tekints Krisztusra, ki Ján. 16, 33. így szól: „ezeket szólottam nektek, hogy én bennem békességtek legyen; e világon nyomoruságtok leszen, de bizzatok, én meggyőztem a világot.“ Ime Krisztus, az előharcos! Azt mondja, hogy félelem nélkül valónak kell lenni s az ő munkájában előrehaladni, mely ha bár nyomorusággal jár is: a világ nem árthat néki semmit. Azonkívül abban van a mi biztos vigasztalásunk, hogy Krisztus a világot meggyőzte: s ha mi az ő hűséges szolgálóinak fogunk találtatni, helyettünk is meggyőzendi a világot. Legyünk tehát vidámak. Mózes is így szólt Izrael fiaihoz 2. Móz. 14, 14: „Az Ur hadakozik ti érettetek, ti legyetek vesztegségben!“ A lekipásztor tehát végezze urának dolgát és engedje őt kormányozni s örködni.

Ha pedig a pásztor azon ellenvetést tenné: igenis örködik felettem halálomig — arra ezt feleljük: hiven és igazán örködik feletted; mert senki sem hal meg Istenért, hanem ha Istené vala. Itt a hit és szeretet alapjait fogod megismerni. Hiszed-e, hogy egy egyedüli, mindenható Isten létezik? Igen. Hiszed-e hogy ő a te Istened, urad és atyád is? Igen. Ő benne helyezteted-e minden bizodalmat? Hiszed-e, hogy semmit sem ígért, mint a mit be fog teljesíthetni? Ha atyádnak ismered őt, kétségkívül szeretni is fogod és engedelmeskedel mindenekben, a mit kíván? Igen. Örölni is fogsz ha szolgálhatsz neki? Igen. Tehát ezen hitből, mely szerint őt a legfőbb Istennek, Istenednek, Atyádnak tartod, következik, hogy remélsz, sőt igyekezel és sietsz hozzá jutni. Mert ha atyádnak tartod, kétségkívül szereted is őt. Ha szereted, nem fogod eltűrni, hogy neve ne tiszteltessék, hogy szavának ne higgyjenek s oly gyalázatosan viselkedjenek irányában? És miképen inkább elszenveded a halált, sem hogy atyádnak gyalázatát, azonképen inkább elfogod szenvedni a halált a menyei atyáért, mint sem megengednéd, hogy bántalmaztassék, káromoltassék. Ha hiszed, hogy Istennek ígérében nincs tévedés: akkor tudhatod azt is, hogy istenért, a menyei atyáért meghalni igen nagy tisztesség.

Erdős József.

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Kérelem. Tisztelettel kérem a lelkész és tanító urakat s általában a „Debreczeni Protestáns Lap“ t. olvasóit, sziveskedjenek a mostani, vagy a régebbi képviselőválasztási mozgalmak alatt megjelent és megjelenendő röpiratokat, programbeszédeket, beszámoló beszédeket, kortesverseket, szóval az ugynevezett választási nyomtatványokat számomra — saját költségemre — Sárospatakra megküldeni. Sárospatakon, 1884. ápril 27. Dr. Ballagi Géza.

Petőfi-szobor mintázatának felállítási költségei a debreczeni főiskolánál, még mind ez ideig a begyűlt adományozásokból nem fedeztetvén: az egyházkerületi közgyűlés tagjai 69 frtot adtak a költségek törlesztésére.

A dunántuli ág. h. ev. egyházkerület megválasztotta

egyházi főjegyzőjét, nt. Ritter István ur, tolna-baranyai jeles esperes és gyönki lelkész személyében. A kerületi világi főjegyzői hivatal ezuttal betöltetlen maradt, mert a beküldött szavazatok több egyén között megoszolván, általános többséget senki sem nyert. Az újabb szavazás már el van rendelve.

Pályázat népiskolai kézi- és vezérkönyvek készítésére. — A tiszántuli ref. egyházkerület népiskolai tanügyi bizottsága pályázatot hirdet a következő népiskolai kézi- és vezérkönyvekre:

I. A vallás tanításra készítettessék: Egyháztörténelmi kézikönyv a VI. osztály számára, 5—6 nyomott ivnyi terjedelemmel.

II. A magyar nyelv tanításra készítettessék: 1) Az első és második osztályok tanítóinak beszéd- s értelemgyakorlatok tanítására vezérkönyv, 10 nyomott ivnyi terjedelemben. — 2) Abc-e s elemi olvasókönyv, 3 ivnyi; — 3) Ahoz vezérkönyv, 5—6 nyomott ivnyi terjedelemben. — 4) Olvasókönyv a 2., 3. s 4. osztályok számára, külön-külön 5, 8 és 10 nyomott ivnyi terjedelemben. — 5) Nyelvtani s fogalmazási tanítást tartalmazó vezérkönyv, legfeljebb 20 nyomott ivnyi terjedelemben.

III. A földrajz tanításra készítettessék: 1) Vezérkönyv minden osztály tananyagára nézve, egy darabban, terjedelme 8—10 nyomott iv legyen. — 2) Kézikönyv a 4-dik osztály számára, 4 ivnyi; — 3) Kézikönyv a 5. és 6-dik osztályok számára, együtt 6 nyomott ivnyi terjedelemben.

IV. A történelem tanítására készítettessék: 1) Kézikönyv a 3-dik és 4-dik osztályok számára, együtt 4—5 ivnyi; 2) Kézikönyv az 5-dik osztály számára 4—5 nyomott ivnyi terjedelemben.

V. A természettudományok tanítására készítettessék: 1) Olvasó, illetőleg kézikönyv a C. tantervhez 4 nyomott ivnyi terjedelemben. — 2) Természettan tanítására vezérkönyv 10 nyomott ivnyi terjedelemben.

VI. A rajz tanításra készítettessék: Vezérkönyv legfeljebb 10 nyomott ivnyi terjedelemben.

Ugy a vezér-, mint a kézikönyvek az 1878-dik évben megerősített s kinyomatott egyházkerületi népiskolai tantervek közül az A tantervhez készítettők, kivéve a természetrajzi olvasókönyvet, mit a C. tantervhez kell készíteni. Szükség azonban a vezérkönyvekben részletesen kijelölni, hogy a tananyagból mennyi tartozik a B, mennyi a C tantervhez. E tantervek a népiskolai tanügyi bizottságnak a főt. egyházkerülethez felterjesztett s attól elfogadott s az 1880-dik évben nyomtatásban is megjelent javaslataival együtt Debreczenből könyvtárusi uton megszerezhetők.

A tantervek s ama javaslatokban foglalt alapelvek lesznek szabályozók a pályaművek megbirálásánál.

Az elfogadott könyvek az egyházkerület tulajdonává lesznek, s az olvasó és kézikönyvek szerzői kis 8-adrétben ritkított garmonddal számítva, bárminő betűkkel nyomtatnak is műveik, ivenkint az első kiadáskor 5000 példányig 25 frttal; ha a nyomtatás ezen felül is eszközöltetik, minden ezertől, a későbbi átnézett vagy javított kiadásoknál is, ismét 5000, tehát összesen 10,000 példányig 5 frttal díjaztatnak. — 10,000 példányon felül a díjazás megszűnik. — A vezérkönyvek szerzői pedig rendes 8-adrétben, ritkított gar-

monddal, nyomott ivéért egyszer mindenkorra 35 frttal jutalmaztatnak.

Nem záratnak ki a pályázatból a már kinyomott kézi- és vezérkönyvek sem, s elfogadtatás esetében ezek szerzői, ha egyszersmind könyveik tulajdonosai is, a fentebb kitett módon díjaztatnak; ha pedig mások a kiadó tulajdonosok, a tulajdonjognak az egyházkerületre leendő átruházása magán egyezkedés tárgya leend.

A már kinyomott vezér- és kézikönyvekre nézve a pályázat nyílt, ellenben a nyomtatásban meg nem jelentekre nézve zárt.

Felhivatnak ennél fogva a pályázni akarók, hogy kinyomatott műveiket, vagy ha kéziratban levő munkákkal pályáznának, e kéziratokat tisztán leírva, bekötve, lapszámozva s névrető levéllel ellátva a bizottság elnökéhez Porsalmára, Szatmármegyébe, posta helyben, az 1885-dik január hó 1-ig küldjék be.

Jegyzet. A következő művek: 1. Bibliai történetek az I—IV. osztály számára. Jelige: „Tanítsd a gyermeket az ő utának módja szerint.“ — 2. Keresztyén egyháztörténelem. Jelige: „Tudakozzátok az írásokat.“ — 3. Magyar Abc. Jelige: „Gyermek vagyok, gyermek lettem újra.“ — 4. Abc és elemi olvasókönyv. Jelige: „Halljátok meg fiaim a ti atyátok tanítását.“ — 5. Képes Abc s Útmutatás a képes Abc-hez. Jelige: „Gyakorlat teszi a mestert.“ — 6. Vezérkönyv az írva-olvasás tanításához. Jelige: „Halljátok meg fiaim a ti atyátok tanítását.“ — 7. A magyar nyelv tanítási rendszere. Jelige: „Nyelvében él a nemzet.“ — 8. Számítási vezérkönyv 5 és mértani 1 füzetben. Jelige: „A ki nem számol, könnyen csalatkozik.“ — 9. Általános és mértani földrajz. Jelige: „non multa, sed multum.“ — 10. Magyarország története életrajzokban. Jelige: Cicero: „de oratore Lib. II. cap. 52.“ — 11. Magyar történelem életrajzi irányban. Jelige: „Isten csodája, hogy még áll hazánk“: szerzői értesítettnek, hogy a népiskolai tanügyi bizottság elnöke kívánatukra műveiket posta útján s bérmentesen nekik vagy megbizottjaiknak, az általok kijelölendő helyre visszaküldi. — Kelt Debreczenben, 1884. év május 1-én. — Kiss Áron, esperes, a tiszántuli ev. ref. egyházkerület népiskolai tanügyi bizottságának elnöke.

Tanítóképeségi vizsgára Debreczenben a tiszántuli ev. ref. egyházkerületből a mai napon 1884. május 5-én 27 tanító és 5 tanítónő jelentkezett. Az írásbeli vizsgák kezdetüket vették.

A dunamelléki ev. ref. egyházkerületben a püspöki hivatalra most már másod izben bejött szavazatok május 1-ső napján bontattak fel. — Szász Károly 111, Filó Lajos 95, Baksay Sándor 34, Szilády Áron 1 szavazatot nyertek. — Általános többség nem lévén: újabb szavazásra Szász Károly és Filó Lajos tűzettek ki. A szavazatok majd június 3-án bontatnak fel.

Tartalom: Állítsuk vissza a zarándi egyházmegyét. Rácz Károly. — A prófézia jelentősége a kijelentésben. Bethlendi Endre. — Tiszántuli ev. ref. egyházkerület közgyűlésének közérdekűbb tárgyai. — Könyvismertetés. Bethlendi Endre. — Családkönyv ügyében. Dombi Lajos. — Nekrológ. Nagy Imre. — Tárca: A lelkipásztori hivatásról. Erdős József. — Különlék.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**